

universalem Ecclesiam a Jesu Christo D. N. plena potestas tradita fuit. »

Sed aiunt olim Patriarchas, Primates, et Metropolitas ea potestate, usos esse. Ita quidem. Verum undenam ejus potestatis usus ad eos pervenit? Certe quidem non a Deo; enim vero ex divina institutione Episcopi omnes sunt pares inter se ordine et potestate, idque exploratissimum est. A quoniam igitur Patriarchae, Primates, et Metropolitae eam Potestatem acceperunt? Ab Apostolica Sede, a qua una ejus potestatis usus concedi potuit, ideo quo in ea una ex divina institutione et jus creandorum Episcoporum, et plenitudo ecclesiasticae potestatis residet, et cui Episcopi omnes debent esse obsequentes. Et revera ex Cathedra Petri profecta est ea dignitatis potestatisque praerogativa, qua primum illae sedes auctae fuerunt, quae deinde Patriarchales appellatae sunt, ejusdemque potestatis praerogativa, labentibus annis, certo cum discrimine graduum ad Metropolitas permanavit, ut divisis jam Provinciis ecclesiastica negotia facilius et commodius expedirent.

Hinc Patriarchae, Primates, et Metropolitae in constitutis Episcopis non erant omnino liberi, sed in ejus potestatis usu formam ab eadem Apostolica Sede praescriptam vel probatam sequi, accurateque servare debebant. Quapropter Romani Pontifices potestate sua usi sunt « primo, » ut ait Nat. Alex. Hist. Eccles. IX et X cap. 5 art. 3 n. 3 et 4, « cum jure suo Metropolitanus abusus erat, confirmando contra canones. Secundo, cum dispensatione opus erat, quae a solo Pontifice Romano, qui unus per totum orbem de canonibus dispensare potest, concedi posset. Tertio, cum Metropolitanus officio suo non fungebatur. »

Praeterea Romani Pontifices institutionem Episcoporum,

ubi et quando id optimum factu rati sunt, sibi penitus *reservarunt*: qua in re, quoniam jure suo usi sunt, nemini injuriam fecerunt. Namque Patriarchae, Primates, et Metropolitae jus creandorum Episcoporum, sive ejus potestatis usum Apostolicae Sedi divinitus datum, neque possessione, neque prescriptione, neque consuetudine, neque ulla institutione humana sibi acquirere, neque Romani Pontifices eodem se abdicare potuerunt, quia jus divinum nullo hominum facto et institutione abrogari, immutari, inverti potest.

« Ex quibus, » ut rem concludam non meis, sed hisce Halieri verbis de sacr. elect. et ordinat. part. 3 art. 3 § 6 num. 55, « duo ista Summis Pontificibus competere colligimus, Episcoporum ubique terrarum creandorum curam et potestatem, qua si aliquando usi non fuerint, moderationi eorum ac prudentiae tribendum, utpote qui melius ac commodius per alios a se constitutos Patriarchas, Primates, Metropolitanos, ordinationem aut delectum fieri posse censuerint, quam per se ipsos. Si quando autem uti voluerint, et expedire judicaverint, nemo quaerere possit, qua auctoritate id faciant, cum auctoritate Petri id facturi deprehendantur..... Haec est ea, quam toties inculcavimus, Romanae Ecclesiae praerogativa, ut ordinationibus firmitatem auctoritatemque ob principatum ecclesiasticum conciliet, nec absque ejus communicatione plenitudinem officii, ut loquitur Bernardus, seu executionem legitimam aliquis consequatur. Haec Apostolicae Cathedrae praerogativa est; haec Primatus dignitas; hoc non novum, sed ipsius Ecclesiae constitutioni, coaevum, quod semper viguit, privilegium. »

Initio Clemens V Sedi Apostolicae reservavit Ecclesias, quarum Episcopi in Romana Curia decedunt « Extrav. ETSI IN TEMPORAL. de Praeb. inter communes. » Benedictus XII alias reservationes fecit

« Extrav. ad regimē eodem tit. » Denique per Regulas Cancellariae collatio omnium Ecclesiarum Cathedralium Summo Pontifici reservata fuit. Quae quidem reservationes factae sunt ad advertenda complurima mala, quae ex ambitione hominum, ex studiis partium, ex populi factionibus oriebantur. Vide Thomassimum de veter. et nov. Eccles. discipl. tom. 2 lib. 2 cap. 33 n. 5.

§ 29.

DE TRANSLATIONE, CESSIONE SEU RENUNTIATIONE ET DEPOSITIONE
EPISCOPORUM.

Innocentius III, cap. 2 de translatione Episcoporum, sic loquitur : « Cum fortius sit spirituale vinculum, quam carnale, dubitari non debet, quin omnipotens Deus spirituale conjugium, quod est inter Episcopum et Ecclesiam, suo tantum iudicio reservaverit dissolvendum. Non humana, sed potius divina potestate conjugium spirituale dissolvitur, cum per translationem, depositionem, aut cessionem auctoritate Romani Pontificis (quem constat esse Vicarium Jesu Christi) Episcopus ab Ecclesia removetur; et ideo tria haec, quae praemisimus, non tam constitutione canonica, quam institutione divina, soli sunt Romano Pontifici reservata. » Enimvero cum unus Pontifex vi Primatus, seu institutione divina, potestatem habeat Episcopos instituendi, illud plane consequitur, quod ipsi uni institutione divina jus sit transferendi Episcopos; qui enim transfertur, is alterius Ecclesiae Episcopus constituitur; institutiones autem Episcoporum ad Romanum Pontificem divino jure spectare jam diximus. Praeterea unus Pontifex spirituale vinculum solvit, quo Episcopus cum priori Ecclesia coniungebatur, tum quia ex regula juris « res per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur, »

tum praeſertim quia spirituale conjugium inter Episcopum et Ecclesiam non humana, ut ait Innocentius, potestate dissolvitur, sed potestate divina, hoc est potestate adnexa Primatui, qui divinitus cum ampla illa in totam Ecclesiam auctoritate institutus est. Quamvis vero priscis temporibus Episcoporum translationes ex indulgentia Sanctae Sedi a Conciliis provincialibus factae fuerint, progressu tamen temporis, unde ex quadam indulgentia permanaverant, eodem ob Ecclesiae utilitatem revocatae sunt.

Sed jam de cessione seu renuntiatione dicendum est. Cuilibet licet Magistratu ecclesiastico se abdicare, et etiam Pontificatu Maximo, quod S. Coelestinus, « Cardinalium omnium concordi consilio et assensu, auctoritate apostolica, » statuit et decrevit, idque suo exemplo comprobavit. Quod decretum « inter Constitutiones alias, ad perpetuam rei memoriam, de fratum suorum consilio duxit redigendum » Bonifacius VIII, ut patet ex cap. QUONIAM 1 de renunt. in 6. Qua de re vide Martinum Bonacinam, de legitima Pontificis electione, disp. 1 quaest. 1 punct. 1 num. 22; Azorium, Institut. Moral., part. 2 lib. 4 cap. 6, et Christianum Lupum, in secunda Prooemiali dissertatione de Simoniae crimine et variis ad ipsum spectantibus, cap. 2 part 4, ubi existimat Coelestinum V non primum fuisse Pontificum, qui se Pontificatu Maximo abdicarunt.

Verum his praetermissis, nemini fas est auctoritate propria ecclesiasticum Magistratum deponere, si Romanum Pontificem excipias, qui supra se ex hominibus habet neminem. Itaque Episcopi, de quibus praeſertim agimus, quasi spiritualis adulterii reos se faciunt, si propriam Ecclesiam deserant sine venia Pontificis: namque abdicatio Episcopatus fieri debet ex legitima causa apostolicae Sedi probata, et spirituale

238 LIB. II. CAP. I. DE ROM. PONT. EJUSQ. ADJUTOR.
vinculum, quo Episcopi Ecclesiae suae obligantur, ab eadem
Apostolica Sede laxandum est.

Quod vero ad jus deponendi attinet: « Peremptoriam dare sententiam, » inquit S. Bernardus epist. 239 ad Eugenium, « ad depositionem Episcoporum, solius Romani Pontificis noscitur esse. » Itaque a primis usque saeculis eo jure Romani Pontifices usi sunt. Agapetus Anthimum Compatriarcham Constantinopolitanum depositus, et Mennam in ejus locum Episcopum consecravit. Quapropter Natalis Alexander Hist. Ecclesiast. saec. VI c. 2 art. 7: « Primatum, » inquit, « gloriiosius exercere non potuit Romanus Pontifex, quam Constantinoopolitanum Patriarcham haereticum exauctorando, et in ejus locum alium ordinando, idque nulla Synodo convocata. » Sic etiam Legati S. Leonis in Concilio Chalcedonensi dixerunt: « Sanctissimus et Beatissimus Papa, caput universalis Ecclesiae, Leo, per nos vicarios suos, Petri Apostoli praeditus dignitate, episcopali eum (Dioscorum) dignitate nudavit. » (Apud Mansi tom. X Conciliorum). Et Concilium Tridentinum sess. 6 cap. 1 de reform. decrevit: Episcopos in suis Ecclesiis non residentes Romano Pontifici denuntiandos esse: « qui in ipsos absentes, prout cujusque major aut minor contumacia exegerit, suae supremae Sedis auctoritate animadvertere, et Ecclesiis ipsis de Pastoribus utilioribus providere poterit, sicut in Domino noverit salubriter expedire. »

In Canonicatibus etiam, et Parochiis, cacterisque Beneficiis locum habent translationes, renuntiationes, et resignationes, itemque depositiones, et degradationes, de quibus late disserunt Scriptores Juris ecclesiastici privati « in tractatu de Beneficiis. »

§ XXX. DE JURE EPISC. VEL INV. DESTITUENDI. 239

§ 30.

DE JURE EPISCOPOS VEL INVITOS DESTITUENDI.

In primis quaeritur, an Episcopus sine suo vitio aut culpa debeat interdum sese Episcopatu abdicare. Jam vero ex christiana caritatis praecepto, et ex ipsa naturali ratione edoceatur, bonum publicum potius habendum esse privato bono. Nemo autem dubitat, quin Ecclesiae et animarum salus sit privata Episcopi utilitate, et temporali ipsius honore longe majus bonum, et maxime expetendum. Igitur si ejusmodi sint rerum ac temporum rationes, ut Ecclesiae et animarum salus periclitetur, nisi Episcopus loco cesserit, sive quod ipse omnino nequeat suae plebi prospicere, sive quod mala plebs ipsum oderit, penitusque deserat, neque ulla reliqua sit spes illius mali avertendi, tunc quidem Episcopus debet Episcopatum sponte demittere, ac profiteri non sibi, sed animarum saluti se natum ordinatumque Episcopum fuisse. Praeclare ad rem nostram Augustinus in lib. de gestis cum Emerito num. 5 et seqq.: « Quid enim dubitemus Redemptori nostro sacrificium istius humilitatis offerre? An vero ille de Coelis in humana membra descendit ut membra ejus essemus et nos, ne ipsa ejus membra crudeli divisione lanientur, descendere de Cathedris formidamus? Episcopi propter christianos populos ordinamur. Quod ergo christianis populis ad christianam pacem prodest, hoc de nostro Episcopatu faciamus. » Hujus rei illustre exemplum reliquit S. Gregorius Nazianzenus, qui studio pacis Episcopatu Constantinopolitano se sponte abdicavit.

Sed quid juris erit, si Episcopus expers omnis culpe Epi-

scopatum dimittere renuat? Poteritne Pontifex ipsum vel invitum destituere? Abbas, in cap. sua NOBIS de confirmat. utili vel inutili; Fagnanus, in cap. 4 de transl. § 61; Pirrhing. de transl. § 2 num. 13, nihil omnino dubitant, quin Pontifex OB GRAVISSIMAM, ET PRAESERTIM OB PUBLICAM CAUSAM id possit idemque sentit Gersonius ipse, qui de Statibus Ecclesiae consideratione III haec habet: « Status praelationis episcopalis habuit in Apostolis et Successoribus usum et exercitium suae potestatis sub Papa Petro et Successoribus ejus, tanquam sub habente, vel habentibus plenitudinem fontalem episcopaloris auctoritatis; unde quoad talia minores Praelati, scilicet Curati subsunt Episcopis, a quibus usus suae potestatis quandoque limitatur et arcetur, et sic a Papa posse fieri circa Praelatos maiores ex certis et rationabilibus causis non est ambigendum. » Et deinde cons. IV: « Status episcopalis non ita Statui Papali subest, quod illum possit Papa annullare, sicut nec Status Papalis potest humanitus destrui; nihilominus idem Status episcopalis, quoad acquisitionem isti personae, et quoad sui exercitium, subest rationabili Papae voluntati ad utilitatem Ecclesiae. »

Et re quidem vera certum apud omnes catholicos exploratissimum est, Pontificem divino jure nihil non posse, quod ad Ecclesiae unitatem vel servandam, vel restituendam conducat. Pontifex itaque ob animarum pericula vel seditiones, aliaque mala propulsanda, quae aliter vitari nequeant, summa potestate praeditus erit Episcopos vel invitos destituendi. Celebre est dictum S. Hieronymi in dialogo contra Luciferianos num. 9: « Ecclesiae salus in Summi Sacerdotis dignitate pendet, cui si non exors quaedam, et ab omnibus eminens detur potestas, tot in Ecclesiis efficiuntur schismata, quot Sacerdotes. »

Sed illud poterit injustum aliquibus videri, quod poena afficiatur Episcopus qui non delinquit. Praeclare S. Thomas 22 quaest. 108 art. 4: « Poena, » inquit, « duplicitate potest considerari. Uno modo secundum rationem poenae, et secundum hoc poena non debetur nisi peccato, quia per poenam reparatur aequalitas justitiae, in quantum ille qui peccando nimis secutus est suam voluntatem, aliquid contra suam voluntatem patitur. Alio modo potest considerari poena, in quantum est medicina non solum sanativa peccati praeteriti, sed etiam praeservativa a peccato futuro, vel etiam promotiva in aliquid bonum. Et secundum hoc aliquis interdum punitur sine culpa, non tamen sine causa. » Doctrinae Divi Thomae mirifice consentit regula 23 de R. J. in 6, hoc est: Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus. » Ergo si causa subsit, aliquis etiam sine culpa puniri poterit. Itaque si id Ecclesiae necessitas exposcat, Episcopus conqueri jure nequit, quod Episcopatu privetur: causa enim Ecclesiae temporali ipsius Episcopi utilitati longe multumque praestat.

At vero Episcopum destitutum compensatione aliqua leniendum esse libenter sentimus cum De Petra, tom. 1 comm. in constit. 2 Leonis IX num. 39, ubi ait: « aliquod discrimen est in casu renuntiationis ob culpam propriam, et illius quae fit ob culpam plebis, vel ex causa intrinseca justa. Secundo enim casu debet dari compensatio aequalis, vel debet assignari congrua, habito respectu ad Ecclesiam, quam dimittit, et ad qualitatem dimittentis. » Grotius ipse, postquam supremo Principi potestatem tribuit subditos, ob publicae necessitatis aut utilitatis causas, quaesito jure vel munere privandi, compensationem, si fieri tamen possit, dandam esse aestimavit. En ipsius verba de jure belli et pacis lib. II cap. 14

§ 7 : « Sed hoc quoque sciendum est, posse subditis jus etiam quae situm auferri per Regem dupli modo, aut in poenam, aut ex vi supereminentis dominii. Sed ut id fiat ex vi supereminentis dominii, primo requiritur utilitas publica, deinde ut, si fieri potest, compensatio fiat ei qui suum amisit ex communi. »

Harum destitutionum exempla tum alias, tum nostra prae-
sertim aetate in Gallia habuimus totius Ecclesiae consensione ro-
borata.

§ 31.

DE JURE DANDI COADJUTORES.

Interdum contingit, ut Episcopus aut senio aut mala vale-
tudine affectus, non solum ad obeunda ministeria Ordinis,
verum etiam ad regimen et administrationem gerendam
Dioecesis impotens evadat. Impotentem vero Episcopum, nisi
sponte Episcopatum dimittat, vel invitum cogere ad illum
dimittendum inhumanum prorsus videtur; nam « Afflito
non est addenda afflictio, sed ipsius miseriae miserendum, »
ut loquitur Innocentius III cap. 5 de Clerico aegrotante. Tunc
itaque Coadjutor dandus est, cuius opera et consilio Dioec-
esis recte administretur. Sunt autem Coadjutores duplicitis ge-
neris; alii enim constituantur ad tempus, quoad scilicet Epi-
scopus vixerit, aut convaluerit: alii vero sunt Coadjutores
perpetui, qui cum jure successionis constituantur, adeoque
mortuo Episcopo in ejus locum succedunt.

Hoc loco monendum est, in Ecclesiis nimis ab Urbe dissitis
Episcopos, qui ob aetatem, valetudinem, aliquaque causam
ope aliorum indigent, posse unum, vel plures sibi Coadju-
tores cum assensu Capituli ad tempus constituere. Si vero

Episcopus sibi prospicere nequeat, fortasse quod compos sui
non sit, tum eidem per ejus Capitulum, aut duas Capituli
partes, unus aut alter Coadjutor recte datur, et si Episcopus
contradicat, tota res Apostolicae Sedi aperienda est, ut Eccle-
siae necessitatibus provideatur.

At vero de Coadjutoribus cum futura successione consti-
tuendis, a Concilio Tridentino cap. 7 sess. 25 de reformat.
sancitum est: « Si quando Ecclesiae cathedralis, aut monas-
terii urgens necessitas, aut evidens utilitas postulet Praelato
dari Coadjutorem, is non alias cum futura successione detur,
quam haec causa prius diligenter a Summo Romano Ponti-
fice sit cognita. » Itaque Coadjutor haereditarius rite recte-
que non constituitur, nisi Summi Pontificis auctoritate; tum
quia constitutio Coadjutoris cum futura successione inter
causas maiores referetur (cap. unico de Cleric. aegrot. in 6);
tum quia constitutio hujusmodi Coadjutoris est novi Episcopi
institutio, quandoquidem Coadjutor sine nova collatione in
Episcopatum vacantem succedit: institutiones autem Episco-
porum ad Romanum Pontificem divino jure pertinere supra
demonstratum est.

Vide Interpretes Decretalium « in cap. 3 tit. 6 De Clerico aegro-
tante, vel debilitate; » Thomassum « lib. 2 part. 2 cap. 55 et seqq. »;
Barbosam « Jur. Eccles. univers. lib. 3 c. 10 » et Pignatellum « tom. 4
eas. ult. Consultat. 137. »

§ 32

DE JURE FERENDI CENSURAS.

« Excommunicationis gladius, » ait Concilium Trident.
sess. 25 cap. 3 de reform. « nervus est Ecclesiasticae disciplinae, et ad continendos in officio populos valde salutaris. »

Namque ut ait Cyprianus ep. 62 « hoc gladio superci et contumaces necantur, cum Ecclesia ejiciuntur. » Jam vero non modo Cathari et Albanenses, Wicleffus, Hussius, aliqui haeretici, sed aliqui Scriptores etiam, qui catholici habere volunt, omni studio conati sunt hujusmodi gladium e manibus Sacrorum Antistitum auferre, aut ita ejus aciem retundere, ut amplius feriendo par non esset. Horum errores modeste refutabimus.

Itaque Excommunicatio bifariam dividitur. Una est excommunicatione ita dicta, quia communicationi, seu communioni opponitur, et definitur *communionis negatio*. Ecclesiae enim inter se communicabant tum per litteras *communicatorias* quae etiam *canonicae* et *formatae* dicebantur, invicem datas et acceptas, tum per benignam in communionem et synaxim admissionem eorum, qui ab una ad aliam Ecclesiam veniebant. Itaque propter haeresim, aut aliud grave crimen interdum factum est, ut una Ecclesia segregaret sese a communione alterius Ecclesiae, eamque veluti excommunicaret. Verum hujusmodi excommunicatio non erat actus auctoritatis et jurisdictionis ecclesiasticae; namque eum possumus in communionem non recipere, in quem nullam jurisdictionem potestatemque habemus. Ita S. Epiphanius Salaminae Episcopus Joanni Episcopo Hierosolymitano, neutiquam sibi subditu, communionem denegavit, eo quod compertum habuisse, eumdem Origenis dogmata erroresque defendere.

Alia vero proprie dicta Excommunicatio, quae etiam *major* et *anathema dicuntur*, in potestate Clavium fundata est, per quam graviorum criminum rei a communione Ecclesiae et totius populi christiani tanquam membra contaminata et putrida absinduntur. Anathema vero ab excommunicatione non differt, nisi propter solemnitates, quae in eo ferendo

adhibentur; de quibus vide Pontificale Romanum titulo de Ordine excommunicandi.

Potestas vero ferendi excommunicationem majorem, sive anathema ad Ecclesiae Praepositos pertinet, ut ea poena animadvertere in eos possint qui gravius delinquent: quemadmodum enim ad continendos in officio homines unicuique reipublicae jus est expellendi sontes a societate sua, sic etiam Ecclesiae, utpote perfectae Reipublicae, eamdem potestatem esse pro certo habendum est. Verum hujusmodi potestas ex alio nobiliore fonte in Rectores Ecclesiae manavit.

Apostolus Paulus I ad Corinth. c. 5 dum incestuosum Corinthium excommunicavit, his verbis usus est: « Ego judicavi ut praesens eum, qui sic operatus est, in nomine Domini Nostri Jesu Christi, congregatis vobis et meo spiritu, cum virtute Domini Nostri Jesu Christi tradere hujusmodi Satanae, etc. » Igitur sententia excommunicationis pronuntiatur a Paulo « in nomine et in virtute Domini Nostri Jesu Christi, » hoc est potestate ab ipso Christo accepta. Quam quidem potestatem Christus Ecclesiae dedit, cum ligandi solvendique potestatem Petro et Apostolis impertitus est, eamque plane significavit, cum jussit eum, « qui Ecclesiam non audiret, tanquam ethnicum et publicanum haberi. » Quid enim aliud est aliquem tanquam ethnicum et publicanum habere, nisi eum ab Ecclesia sacrisque omnibus repellere? Et quid aliud est aliquem ab Ecclesia sacrisque repellere, nisi eum excommunicare? Igitur, ex illis Christi verbis, facta Antistitibus Ecclesiae potestas est Christianos graviter peccantes contumacesque excommunicandi. Praeterea hanc excommunicandi potestatem a Christo Ecclesiae traditam fuisse perspicuum est ex perpetua ipsius Ecclesiae traditione, scriptis Sanctorum Patrum, decretis Pontificum et Conciliorum canonibus